

Het toenemende belang van het klachtrecht

Prof. mr Johan Legemaate
Vrije Universiteit Amsterdam

Jubileumcongres Stichting PVP
Ede, 21 november 2007

25 jaar PVP: feest!

6 maart 1982: demonstratie tegen electroshock

Najaar 1982: de eerste lichting pvp-en

De meeste hulpverleners zaten niet op de pvp te wachten

PVP: strijden tegen 'machtsongelijkheid' in een ambivalente en geïsoleerde context

- Patiënt
- Familie, vertegenwoordiger(s)
- Behandelaars
- Ziekenhuisdirecteuren
- Rechters, advocaten
- Mede-patiënten
- De (opvattingen van) de pvp zelf

Avrobode, 1987

... maar blijft het best een, dat psychiatrie
positieve, vaak beter over hun situatie dan
medicijnen en therapieën dan altijd is uitgevonden.
men. Zij vragen regelmatig bij schied
studies. Vroeger was iemand die knakken
werd verklaard, automatisch al een
kroeg.

De de PVP tekent voor de belangen van de
patiënt, wordt door deze sociale omgeving
niet altijd gewaardeerd. De PVP en hebben
nuze dat in te op de rijk patiënten. Antwoord
tegen hetz weten en het onderzoek te krijgen.
De beeld krijgt niet. Het komt vaak voor de
een PVP bij een gesprek over een patiënt. De
sagen zijn wel niet met aandacht wordt
bij voorbeeld omdat hij in het wordt
gevoeld.

Ethische vragen

In de AVRO-documentaire komen ethische
vragen met name in de vzw-voorzitters
de samenwerking mogelijk aan bod. Evens
het enigzins aspect dat ook voor velen
aanvaardig is om een sprake te zijn. In
het verband van het psychiatrie
bestaat in de laatste belangrijke figuren, die
tegen ook Lemaat en Stoop. Zo die...

Stichting PVP en activisme

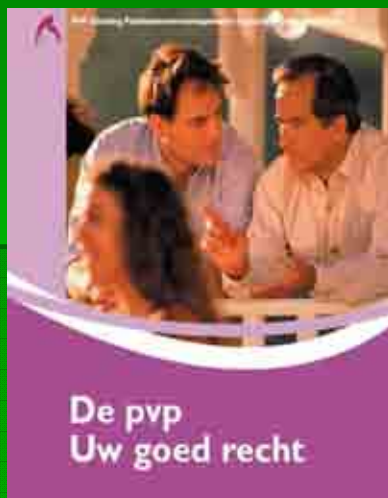
- 1983: Stichting PVP stelt Tweede Kamer voor dwangbehandeling bij wilsbekwame patiënten te verbieden

PVP in getallen (bron: PVP-krant 2007/3)

- 1984: 8 pvp-en, 32 instellingen, 3.068 klachten en vragen
- 1995: 45 pvp-en, 73 instellingen, 13.821 klachten en vragen
- 2006: 58 pvp-en, 111 instellingen, 24.428 klachten en vragen

PVP: een ijzersterk concept

- Onafhankelijk
- Partijdig
- Gedragsregels
- Bevoegdheden
- Wettelijke basis
- *Lijdelijkheid pvp,
terughoudendheid
stichting*

Derde evaluatie BOPZ, 2007 (Vergelijking Bopz met andere wetten)

- PVP vrij uniek in Europa
- Het enige andere land met een pvp-model: Oostenrijk ("Patientenanwalt")
- Oostenrijk: ook pvp-achtige figuur in PG en VGZ, ("Bewohnersvertreter")

Rechtspositie patiënt

1. Informatie over de rechten die je hebt
2. Inhoudelijke rechten (informatie, toestemming, privacy e.d.)
3. Klachtrecht, waaronder de pvp:
  - wettelijke rechten
  - rechten die (nog) niet wettelijk geregeld zijn

2. Verdere accentverschuiving naar ambulant

- Inrichting en organisatie van de ggz verandert
- PVP-rol bij voorwaardelijke machtiging en zelfbindingsverklaring
- Vervanging Wet BOPZ door wet die meer op ambulante begeleiding/hulp/drang/dwang is gericht
- PVP en ambulant: lastige combinatie?

3. Nieuwe wetgeving in PG en VGZ

- Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (richt zich op vrijheidsbeperingen en onvrijwillige zorg)
- Nieuwe wet neemt procedure BOPZ-klachtencommissie over (tot op heden vrijwel nooit gebruikt)
- Ondanks vele eerdere aanbevelingen (Bopz-evaluaties) bevat nieuwe wet geen verplichting om pvp aan te stellen

Zorg verstandelijk gehandicapten, Inspectierapport november 2007

Aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

De 24-uurs verblijfszorg aan mensen met een verstandelijke beperking ligt onder vuur. Verwanten van cliënten en soms medewerkers trekken aan de bel en vinden dat de zorg tekortschiet. Landelijke media besteden er aandacht aan. Er zijn Kamervragen over gesteld. Er liggen inspectierapporten waarin punten van zorg worden genoemd.

De inspectie heeft met extra financiële middelen een risico-toets gedaan bij 86 organisatorische eenheden die 24-uurszorg bieden aan mensen met een verstandelijke beperking. Daaruit wordt duidelijk dat er inderdaad reden is tot bezorgdheid. Het rapport beschrijft de belangrijke risico's en koppelt daar conclusies, maatregelen en aanbevelingen aan. De belangrijkste conclusie is dat verantwoord zorg onder druk staat door personeelstekorten, zowel kwantitatief als kwalitatief. Hierdoor loopt de schijnbaarheid en veiligheid van de zorg gevaar en kunnen medewerkers niet de vraaggestichte zorg- en dienstverlening bieden die ze willen leveren. Extra zorgwekkend is het feit dat deskundigen in de zorg afhankelijk zijn van begeleiders voor een tijdige signalering van risico's bij cliënten. In het geval van onvoldoende en onvoldoende deskundig personeel blijft deze signalering achterwege.

4. Herziening patiëntenwetgeving (1)

- Wet cliënt en kwaliteit van zorg
- Doelen: bescherming positie cliënt en vergroten ruimte zorgondernemer
- Wet klachtrecht vervalt, daarvoor in de plaats: algemene bepaling om zorg te dragen voor goed klachtrecht
- Voor alle klachten (m.u.v. Bopz): geschillencommissie op (bijna) landelijk niveau

4. Herziening patiëntenwetgeving (2)

- Afschaffing Wet klachtrecht, komst geschillencommissie: klachtencommissie per instelling zal waarschijnlijk verdwijnen
- Psychiatrisch ziekenhuis: meer nadruk op rol pvp, maar niet langer klachtencommissie als nabije stok achter de deur
- Wet cliënt en kwaliteit van zorg gaat op dit punt in tegen behoeften patiënten (brengt klachtrecht mogelijk verder van de patiënt af i.p.v. dichterbij de patiënt)
- Andere optie: pvp of vergelijkbare klachtenfunctionaris in andere zorgsectoren ook verplicht stellen, huidige regeling klachtencommissies verbeteren

5. Marktwerking en bureaucrativering

- Marktwerking: meer mogelijkheden, minder zekerheid
- Andere aanbieders van patiëntenvertrouwenswerk?
- Bureaucrativering: meer procedures
- Klachtrecht is vangnet voor zaken die niet geregeld zijn
- Al met al: grotere behoefte aan steun en informatie

6. De focus van het patiëntenvertrouwenswerk

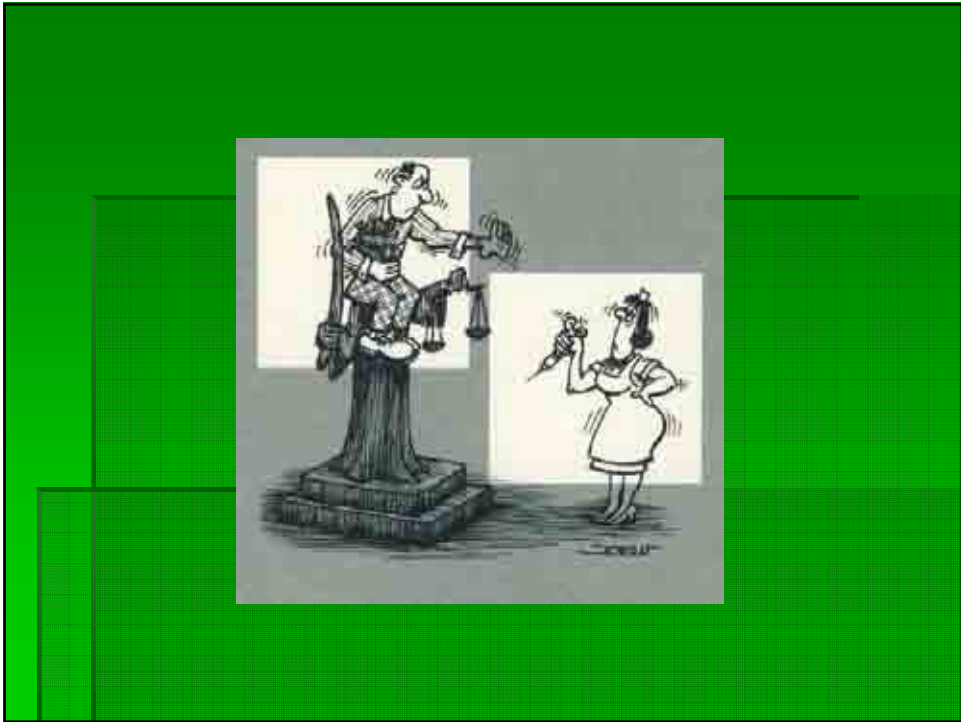

- Bull's eye: afhankelijkheid bij dwang en vrijheidsbeperking
- Binnenring: overige aspecten afhankelijkheid en rechtspositie
- Buitenring: steun op breder gebied dan het juridische

Conclusies

- PVP: nog steeds een ijzersterk concept
- Centrale figuur binnen het klachtrecht
- Andere sectoren: PG, VGZ, ziekenhuizen
- Ontwikkelingen m.b.t. rechtspositie versterken noodzaak klachtrecht en pvp of pvp-achtige functionaris

De rechtspraak en de
Psychiatrie
en juridische

De rechtspraak en de
Psychiatrie en juridische

De rechtspraak en de
Psychiatrie en juridische

**De pvp
Uw goed recht**

De Stichting Rechtspraak en Psychiatrie (PVP)
ondersteunt u bij de bescherming van uw rechten
in de gezondheidszorg.